

RAPORT EWALUACYJNY

dla projektu

„NOWOCZESNY ROLNIK – rolnictwo ekologiczne i usługi agroturystyczne szansą na lepszy start młodych mieszkańców wsi i małych miast”

(nr projektu: 2016-1-PL01-KA102-025143)

W okresie sprawozdawczym projektu nr 2016-1-PL01-KA102-025143, o tytule „**NOWOCZESNY ROLNIK – rolnictwo ekologiczne i usługi agroturystyczne szansą na lepszy start młodych mieszkańców wsi i małych miast**” została zrealizowana jedna dwutygodniowa mobilność zawodowa, w terminie 21.04–04.05.2017. Ich organizatorem był Polski Instytut Badań i Innowacji, a Greckim Partnerem organizacja GEORGIKES EKMETALEUSIS. Na staż zawodowy do Grecji wyjechało 60 uczniów z Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Sokołowie Podlaskim, kształcących się na kierunkach technik rolnik i technik agrobiznesu.

W fazie przygotowawczej projektu, na jesieni 2016 r., w szkole przeprowadzono spotkania informacyjne dla kandydatów chętnych na tego rodzaju staż zawodowy, następnie na szkolnym posiedzeniu Komisji Rekrutacyjnej w listopadzie 2016 r. wyłoniono najlepszych uczniów spełniających kryteria rekrutacyjne. Uczestnicy po podpisaniu umów z beneficjentem projektu uczęszczali na zajęcia z przygotowania językowego (angielski i grecki), pedagogicznego i kulturowego, które w sumie objęło 55 godzin lekcyjnych, przeprowadzonych głównie w miesiącach lutym, marcu i kwietniu 2017 r. – przygotowanie kulturowe (5 godz.), przygotowanie pedagogiczne (30 godz.), przygotowanie językowe z angielskiego (10 godz.) i z greckiego (10 godz.). Już na miejscu, w Grecji, uczniowie mieli dodatkowe zajęcia – kulturowe (25 godz.) i językowe (angielski 5 godz. i grecki 5 godz.). W sumie stażyści uczestniczyli w zajęciach przygotowujących do stażu, każdy po 90 godzin. Uczniowie w ramach ćwiczeń przygotowali w grupach, w języku angielskim foldery o gminach, których są mieszkańcami, przedstawiając ich walory turystyczne oraz sposób zagospodarowania pod kątem działalności agroturystycznej i rolniczej. Po wykonaniu zadania okazało się, że uczniowie nie zdawali sobie do końca sprawy z ogromnych walorów swoich gmin, a to niewielkie zadanie pozwoliło dostrzec im ten fakt. Przed samym wyjazdem odbyły się również spotkania organizacyjne, na których przedstawiono uczestnikom oraz ich rodzicom szczegóły

logistyczne wyjazdu oraz przypomniano warunki uczestnictwa w projekcie i program stażu. Wszyscy uczestnicy bardzo wysoko ocenili pomoc organizacji wysyłającej w załatwianiu ubezpieczenia, organizacji transportu oraz zakwaterowaniu, warunki i pomieszczenia w miejscach pracy podczas stażu, sale wykładowe i sale praktyk, czy dostęp do komputerów oraz Internetu. Program stażu wyglądał następująco:

Dzień 1. podróż

Dzień 2. Omówienie warunków stażu, zapoznanie się z przedstawicielami instytucji przyjmującej i przedstawicielami gospodarstw rolnych i agroturystycznych:

- szkolenie i zasady BHP w prowadzeniu gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych oraz przy wytwarzaniu produktów ekologicznych
- poznanie zasad bezpieczeństwa ochrony indywidualnej i zbiorowej podczas wykonywania zadań zawodowych, przedstawienie regulaminu praktyk.

Podstawowe przepisy prawne i regulacje dotyczące prowadzenia działalności rolniczej i agroturystycznej w Grecji oraz w Polsce – podobieństwa i różnice, mechanizmy funkcjonowania gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych w różnych krajach UE.

Rozpoczęcie praktyk.

Dzień 3. Realizacja programu kulturowo-językowego:

- wycieczka krajoznawcza do Meteorów, czas wolny uczestników,
- zajęcia kulturowe o Grecji

Dzień 4. Realizacja programu kulturowo-językowego:

- wycieczka krajoznawcza do Katerini, czas wolny uczestników.
- zajęcia kulturowe o Grecji

Dzień 5. Praktyki w gospodarstwie:

- zapoznanie się z gospodarstwem - jego strukturą, pracownikami, zakresem i rodzajem działalności, organizacja stanowiska pracy,
- poznanie nowoczesnych metod zarządzania produkcją rolną,
- organizacja produkcji i pracy w gospodarstwie rolnym - zajęcia praktyczne,
- stosowanie standardów Unii Europejskiej w zakresie jakości i bezpieczeństwa zdrowotnego produktów oraz ochrony środowiska w gospodarstwach.

Dzień 6. Praktyki w gospodarstwie:

- poznanie wyposażenia gospodarstwa ekologicznego i jego praktyczne wykorzystanie,
- metody sprzedaży produktów rolniczych – ćwiczenia,

- wykonywanie zadań związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, obsługa ciągników i maszyn rolniczych znajdujących się w gospodarstwie,
- metody oceny otoczenia przedsiębiorstwa/gospodarstwa w agrobiznesie, w tym działalność gospodarcza i jej opłacalność

Dzień 7. Praktyki w gospodarstwie:

- ekonomika i zarządzanie przedsiębiorstwem – zasady ogólne, ćwiczenia praktyczne,
- ćwiczenia praktyczne z zakresu stosowania instrumentów marketingu i promocji w działalności rolniczej i agroturystycznej,
- sprzedaż usług agroturystycznych – zadania praktyczne,
- organizacja pracy w gospodarstwie agroturystycznym – zadania praktyczne.

Dzień 8. Praktyki w gospodarstwie:

- przygotowanie informacji turystycznej o danym gospodarstwie agroturystycznym i jego ofercie, przygotowanie kwater na przyjęcie gości – ćwiczenia praktyczne,
- projektowanie i przygotowanie wnętrza oraz otoczenia kwatery agroturystycznej na potrzeby turystyki i gości – ćwiczenia praktyczne.

Dzień 9. Praktyki w gospodarstwie:

- określanie zagrożeń na różnych stanowiskach pracy w sektorze rolnym i agroturystycznym,
- ekologiczna produkcja w przedsiębiorstwie rolno-spożywczym
- ćwiczenia z przygotowania asortymentu do wymagań rynkowych – dobre praktyki.

Dzień 10. Realizacja programu kulturowo-językowego:

- wycieczka krajoznawcza do Agia Paraskevi i Paralii, czas wolny uczestników,
- ćwiczenia z umiejętności zastosowania poznanego słownictwa branżowego w języku angielskim - powtórzenie najważniejszych informacji, prowadzenie rozmowy z klientem w języku angielskim

Dzień 11. Realizacja programu kulturowo-językowego:

- wycieczka krajoznawcza do Litochoro i Castra, czas wolny uczestników.
- narodowy wieczór grecki m.in. z nauką tańca greckiego i zwrotów w jęz. greckim

Dzień 12. Praktyki w gospodarstwie:

- obliczanie i analiza kosztów związanych z prowadzeniem gospodarstwa agroturystycznego - poznanie dobrych praktyk,
- samodzielne tworzenie kosztorysów związanych z prowadzeniem gospodarstwa pod nadzorem opiekuna,

- stosowanie instrumentów marketingu i promocji w działalności związanej z agroturystyką i agrobiznesem, używanie języka angielskiego zawodowego

Dzień 13. Praktyki w gospodarstwie:

- zarządzanie gospodarstwem - ćwiczenia.
- opłacalność ekologicznego rolnictwa - ćwiczenia.
- kalkulacja opłacalności produkcji ekologicznej - ćwiczenia.
- zasady kontroli i certyfikacji gospodarstw ekologicznych oraz znakowania produktów ekologicznych – zadania praktyczne.
- promocja rolnictwa – ćwiczenia z odpowiednich metod i narzędzi promocji.

Dzień 14. Praktyki w gospodarstwie:

- ćwiczenia praktyczne z zakresu umiejętności wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowo-społecznych najbliższej okolicy w celu zaplanowania i organizowania czasu wolnego turysty, organizacja pobytu gości w gospodarstwie agroturystycznym – dobre praktyki,

Dzień 15. Praktyki w gospodarstwie:

- organizacja imprez okolicznościowych i profesjonalna obsługa gości w gospodarstwie agroturystycznym – warsztaty, kalkulacja kosztów, promocja,
- współpraca grecko-polska w branży rolno-agroturystycznej,

Uroczyste podsumowanie stażu:

- ostateczna ocena zdobytych umiejętności i wiedzy,
- przedstawienie wniosków i opinii stażystów,
- uroczyste pożegnanie

Dzień 16. podróż

Praktyki odbyły się w następujących gospodarstwach i zakładach, po 8 godzin dziennie w dni robocze (uczniowie pracowali w grupach):

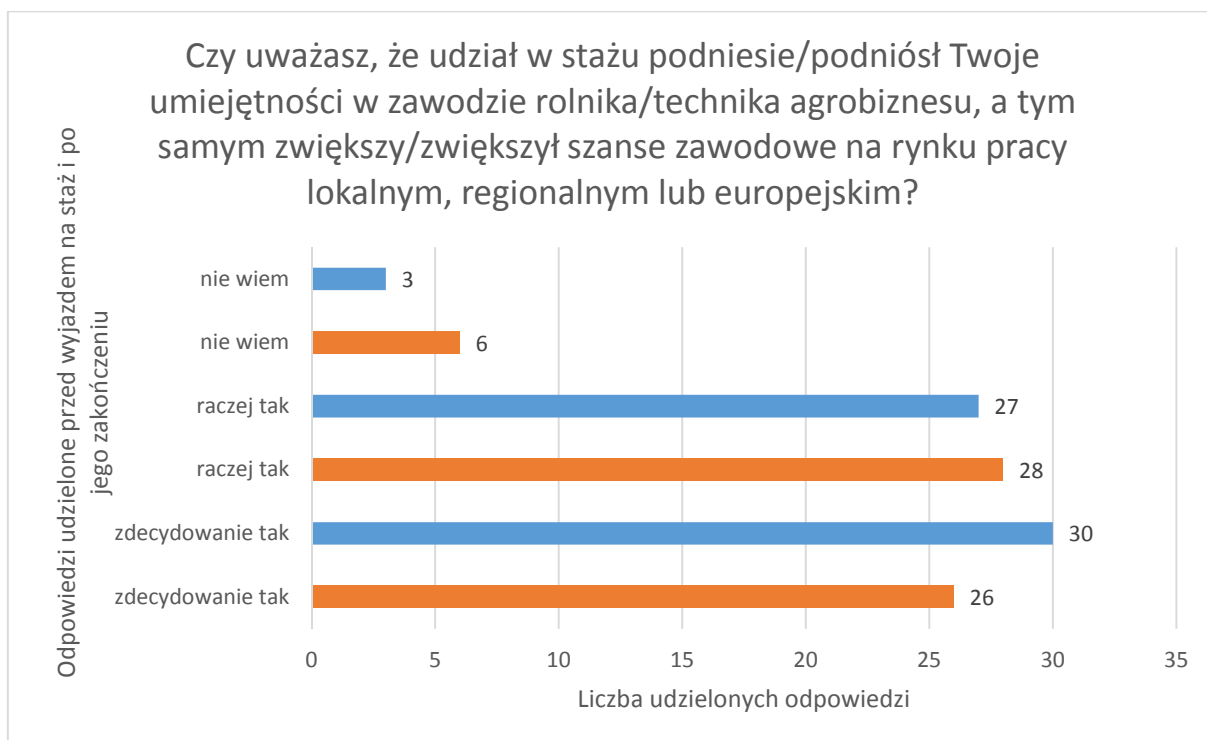
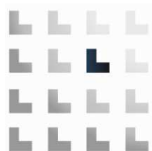
- Biozwkat - produkcja pasz dla zwierząt, hodowla zwierząt gospodarskich;
- Farma Fotjagi – gospodarstwo rolne, agroturystyka;
- Plantacja winorośli, gospodarstwo rolne;
- Agios Spiridonas - produkcja serów typu feta;
- Korinos - chłodnie do przechowywania owoców i warzyw;
- Zakład produkujący urządzenia do nawadniania pól;
- Farma Varitimidi - hodowla zwierząt i ekologiczna uprawa warzyw;
- Agroturystyka w Paleos Pantaleimonas;

- Mydia Pierias Rousos Savas-Roysos - zakład hodowli małży
- Elenikes Alikes S.A - zakład produkujący sól z wody morskiej w Katerini;
- Zakład prątotechniki „Probatotechnika Katerini”

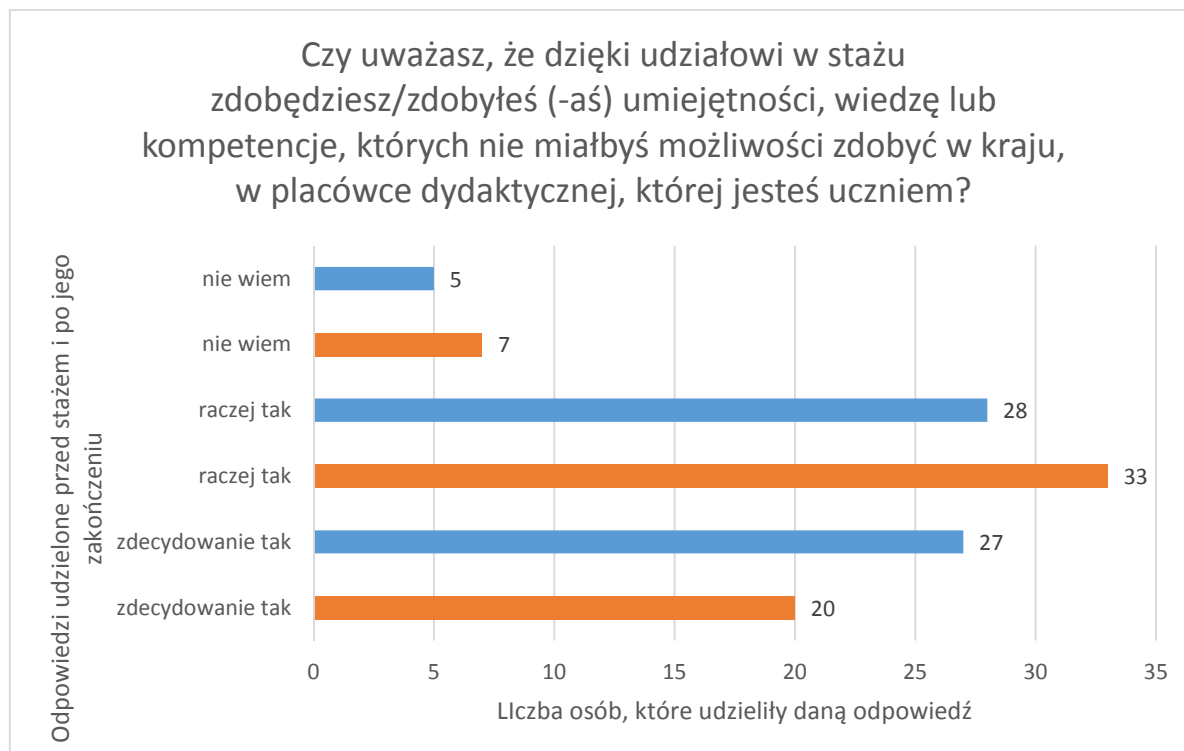
Staże zawodowe uczniów przebiegały zgodnie z podpisanym wcześniej przez instytucję przyjmującą oraz wszystkich uczestników porozumieniem o programie stażu. Praktyki zawodowe przez cały czas ich trwania były monitorowane przez opiekunów stażu oraz koordynatora projektu. Poza zajęciami praktycznymi na miejscu był zorganizowany bogaty program kulturowy, uwzględniający wycieczki w masyw Olimpu czy do prawosławnych klasztorów w Meteorach, a także organizację czasu wolnego np. w postaci tzw. wieczoru greckiego.

Wszystkie osoby uczestniczące w stażu, w ankiecie ewaluacyjnej projektu, składanej w systemie Mobility Tool, na pytanie o cel wyjazdu na praktyki, odpowiedziało: podwyższenie kompetencji zawodowych; możliwość mieszkania za granicą; możliwość nauki/udoskonalenia znajomości języka obcego; możliwość poznania nowych osób; możliwość rozwinięcia umiejętności osobistych, np. adaptacji w nowym środowisku; możliwość poznania innych metod nauczania; możliwość zaliczenia części procesu edukacyjnego w języku obcym. W ankietach ewaluacyjnych przeprowadzonych w trakcie trwania projektu, uczniowie zaznaczali następujące motywacje do odbycia stażu: podniesienie umiejętności zawodowych (prawie 72% osób wskazało takie uzasadnienie), podniesienie umiejętności językowych (prawie 62% osób wskazało takie uzasadnienie), sporo osób chciało również zdobyć ważne doświadczenie życiowe i zawodowe (prawie 37% odpowiadających osób).

Na podstawie przeprowadzonej ankiety ewaluacyjnej dotyczącej przebiegu stażu, którą uczniowie wypełniali przed wyjazdem na staż, w ramach zajęć przygotowawczych oraz w ostatnim dniu odbywania stażu w Grecji, można stwierdzić, że dzięki udziałowi w stażu uczniowie podnieśli swoje umiejętności w zawodzie rolnika i technika agrobiznesu, dzięki czemu uważają, że zwiększyły się ich szanse zawodowe na lokalnych i międzynarodowych rynkach pracy – 95% uczestników (Rys.1.). Prawie wszyscy uczniowie (55 osób) stwierdzili, że dzięki udziałowi w stażu zdobyli wiedzę, umiejętności i kompetencje zawodowe, które nie byłyby możliwe do zdobycia bez wyjazdu na staż (odpowiedzi „zdecydowanie tak i „raczej tak”) (Rys. 2).

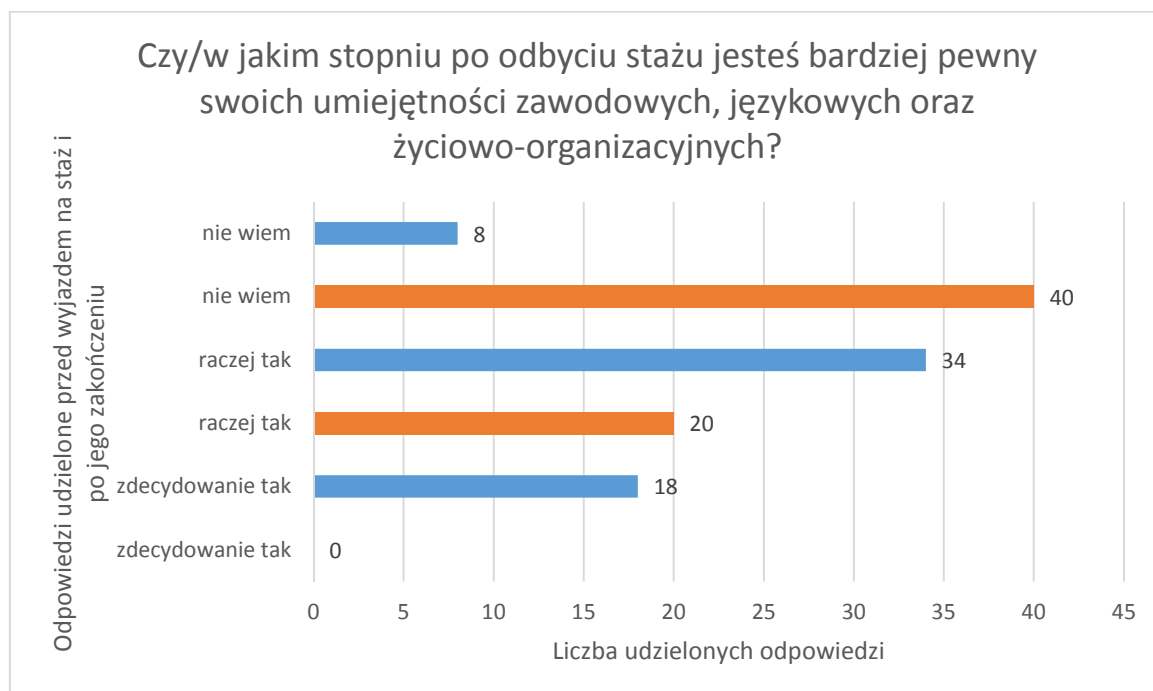

Rys. 1

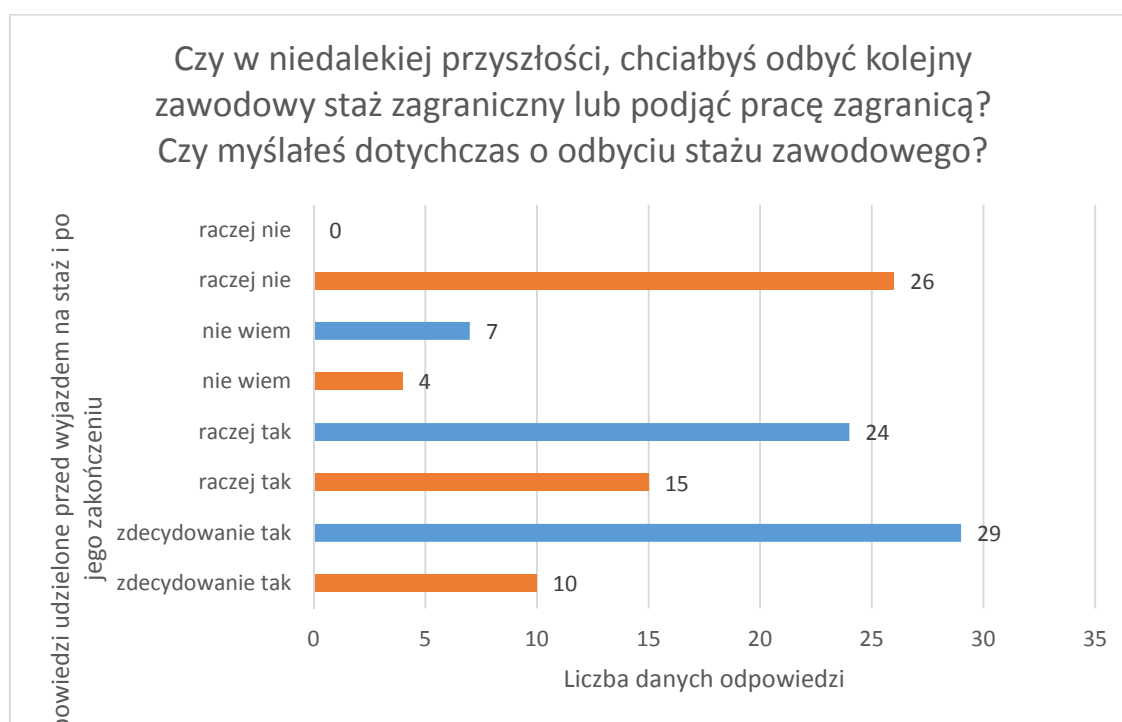
Rys. 2

83,3% uczniów wysoko oceniła warunki dydaktyczne w miejscu odbywania stażu (wyposażenie, pomoce naukowe, zajęcia praktyczne), a ok. 16% oceniła je na poziomie średnim. Z wyjątkiem 3 osób (odpowiedź „nie wiem”), stażyści stwierdzili, że po zakończeniu stażu wzrosły ich umiejętności językowe (odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”) oraz, że „zdecydowanie tak” i „raczej tak” wzrosła ich umiejętność radzenia sobie w nowych, nierzadko stresujących sytuacjach codziennie-zawodowych (z wyjątkiem 3 osób, które zaznaczyły odpowiedź „nie wiem”). Po odbyciu stażu poprawiła się ocena tzw. zaradności życiowej przez uczniów w porównaniu do odpowiedzi udzielonej przed wyjazdem – przed wyjazdem 49 osób oceniło ją jako bardzo wysoką i wysoką, a po powrocie już 57 osób. Taki postęp w samoocenie widać również w odpowiedziach przed stażem i po stażu udzielonych na pytanie, w jakim stopniu są pewni swoich umiejętności zawodowych, językowych i życiowo-organizacyjnych. Przed wyjazdem zaledwie 20 osób, czyli 1/3 badanych udzieliła odpowiedzi „w stopniu wysokim” (nie padła odpowiedź w stopniu „bardzo wysokim”), pozostali ocenili ww. umiejętności jako średnie (40 osób!). Po zakończeniu stażu już 52 osoby oceniły swoje umiejętności jako „bardzo wysokie” (30%) i „wysokie” (56,6%), tylko 8 osób na poziomie średnim (Rys. 3).

Rys. 3

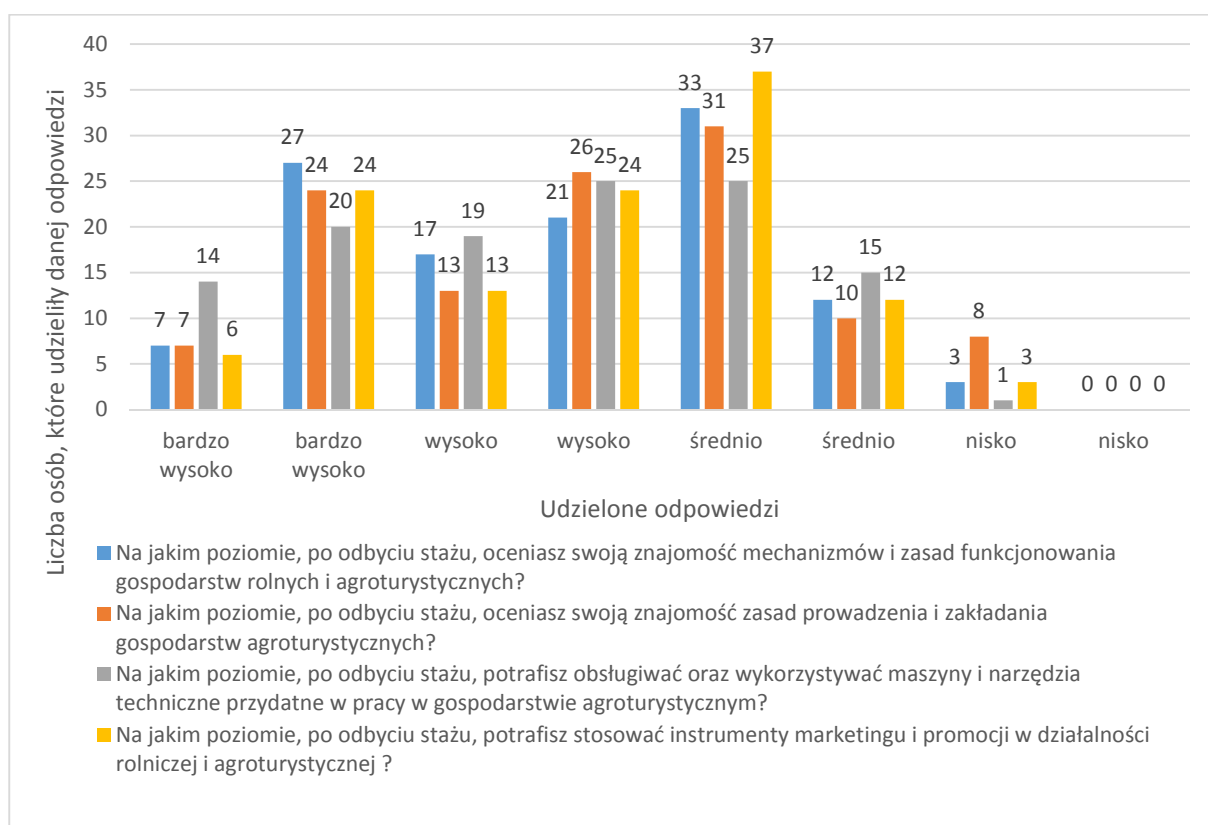
88,3% uczestników „zdecydowanie tak” i „raczej tak” chciałoby odbyć w przyszłości następny zawodowy staż zagraniczny lub chciałoby pracować poza granicami kraju (pozostali nie mają zdania), podczas gdy przed rozpoczęciem stażu aż połowa uczestników „raczej nie” i „zdecydowanie nie” myślała nawet o odbyciu zagranicznego stażu lub podjęciu pracy zagranicą! Obecnie o podjęciu takich działań myślą aż 53 osoby, podczas gdy przed wyjazdem na staż było to zaledwie 25 osób (Rys. 4).

Rys. 4

Konkretne umiejętności nabyte podczas stażu, jak np. znajomość mechanizmów i zasad funkcjonowania gospodarstw rolnych i agroturystycznych, znajomość zasad ich prowadzenia i zakładania, umiejętność obsługiwanie narzędzi i maszyn przydatnych w pracy w takich gospodarstwach, czy umiejętność stosowania instrumentów marketingu i promocji w działalności rolniczej i agroturystycznej, po zakończeniu stażu zostały przez większość uczniów ocenione na poziomie wysokim, mniej osób oceniło je na poziomie bardzo wysokim i średnim, co organizatorom daje wyraźną podpowiedź, aby przy następnych okazjach/projektach podnieść jeszcze wyżej poprzeczkę wymagań w stosunku do uczniów oraz greckich nauczycieli-opiekunów pracujących z młodzieżą podczas praktyk zawodowych. Jednocześnie jednak, w porównaniu do odpowiedzi udzielonych przed wyjazdem na staż,

widać, że umiejętności te ogólnie wzrosły – np. przed wyjazdem 40% uczniów oceniało wysoko i bardzo wysoko swoją znajomość zasad funkcjonowania gospodarstw rolnych i agroturystycznych, a po zakończeniu stażu aż 80% uczniów. Podobnie wzrosła wiedza dotycząca zakładania i prowadzenia ww. gospodarstw – z 33,3% do 76,6%, obsługi urządzeń i maszyn – z 55% na 75% oraz wiedza z zakresu stosowania instrumentów marketingu i promocji w branży rolnej i agroturystycznej – z 31,6% do 73,3% (Rys. 5).

Rys. 5.

Po zakończeniu stażu każdy uczeń wypełnił Indywidualną Kartę Efektów Nauki, w której sam sobie wystawiał ocenę, ocenę wystawiał mu opiekun z firmy stażowej oraz opiekun ze szkoły (z czterech bloków zagadnień nauczanych podczas stażu). Po obliczeniu średniej ze wszystkich bloków tematycznych, widać, że zarówno uczniowie, jak i kadra ze szkoły i nadzorująca praktyki na miejscu ocenili zdobyte umiejętności na podobnym poziomie – ogólna średnia ocena ze stażu wystawiona sobie przez uczniów wyniosła 4,97, przez kadre szkolną 4,89, a przez kadre grecką 4,95 (obowiązywała skala od 1 do 6). Podsumowując, można stwierdzić, że ogólna zbiorcza ocena efektów nauki podczas stażu w ramach projektu

„NOWOCZESNY ROLNIK – rolnictwo ekologiczne i usługi agroturystyczne szansą na lepszy start młodych mieszkańców wsi i małych miast” jest satysfakcjonująca, oscyluje około oceny bardzo dobrej, wystawionej przez wszystkie strony biorące udział w projekcie.

Na podstawie testów z języka angielskiego przeprowadzonych przed wyjazdem na staż (po zajęciach przygotowawczych w szkole), a następnie w ostatnim dniu stażu (przeprowadzono ten sam test powtórnie), można stwierdzić, że ogólny zasób angielskiego słownictwa zawodowego oraz codziennego podniósł się od 0 do 21,5 punktów (na 50 punktów możliwych do zdobycia). Podczas gdy najniższy wynik testu przed wyjazdem wynosił 22 i 24 punkty, tak po zakończeniu stażu najniższa liczba punktów wyniosła 32 punkty, średnio wzrosła o prawie 11 punktów. Przed wyjazdem na staż zaledwie 8 osób uzyskało z ww. testu powyżej 40 punktów, podczas gdy po powrocie tylko 5 osób uzyskało poniżej 40 punktów.

Po zajęciach przygotowawczych w szkole, przed wyjazdem na staż, **test kulturowy o Grecji** wypadł bardzo dobrze, choć tylko jedna osoba uzyskała maksymalną liczbę punktów (tj. 18/18). Po zakończeniu stażu aż 40% uczniów zdobyło maksymalną liczbę punktów (test powtórzono). Ogólnie wzrost z zakresu wiedzy o kulturze greckiej nastąpił średnio o prawie 2 punkty (1,78) w porównaniu do posiadanej przez uczniów wiedzy przed wyjazdem, co potwierdzają również sprawozdania uczniów z odbytego stażu.

Test zawodowy (przeprowadzony w tej samej formie przed stażem i po jego zakończeniu) pokazał, że uczniowie zdecydowanie podnieśli swoją wiedzę z zakresu rolnictwa i agroturystyki – przed wyjazdem średnia zdobyta liczba punktów wyniosła 15,4, a po powrocie było to już 25,5 punktów, czyli poziom wzrostu odpowiedzi oscylował średnio około 10 punktów. Wzrost zdobytej wiedzy zawodowej potwierdzają również indywidualne sprawozdania ze stażu, które uczniowie pisali na jego zakończenie.

Pod koniec stażu uczestnicy pisali krótkie sprawozdania z odbytych praktyk, odpowiadając na pomocnicze pytania typu, „Co było największym zaskoczeniem podczas stażu pod względem merytorycznym? Z jakiej dziedziny dowiedzieliście się najwięcej, wynieśliście najwięcej przydatnych informacji w dalszym życiu zawodowym i prywatnym? Czy wyjazd pomógł Wam pod względem językowym?”). Poniżej przedstawiamy kilkanaście wybranych opinii o stażu jego uczestników, które stanowią jedne z najlepszych podsumowań stażu.

1. *Wyjazd pomógł rozwinąć moje umiejętności językowe, nauczyłem się bardziej języka i obsługi maszyn.*

2. *Na stażu zdobyłam dużo nowych informacji o zwierzętach hodowlanych i maszynach potrzebnych do produkcji rolniczej. Przełamalam swoją barierę językową, umiem dogadać się z obcokrajowcami.*
3. *Na pewno skorzystam z wiedzy zdobytej podczas stażu, i z tego czego się dowiedziałem w czasie stażu.*
4. *Podczas stażu nauczyłem się greckiej technologii obsługi maszyn. Bardzo podobały mi się góry i morze, ponieważ nigdy wcześniej nie byłem w moim kraju nad morzem i w górach.*
5. *Wykorzystam doświadczenie zawodowe w produkcji pasz i żywieniu zwierząt.*
6. *Swobodniej mówię po angielsku dzięki temu wyjazdowi, nauczyłam się komunikowania z ludźmi, myślę, że to mi pomoże w przyszłości.*
7. *Najwięcej informacji wyniosłem z dziedziny agroturystyki, wyjazd pomógł mi w przełamaniu bariery językowej.*
8. *Nauczyłem się wielu różnych rzeczy, np. składania dojarek, było bardzo fajnie!*
9. *W przyszłości na pewno zacznę hodować małże, bo chcę być jak Grecy. Nauczyłem się na tym wyjeździe doić kozy.*
10. *W trakcie stażu dowiedziałam się, jak rozwijać własne gospodarstwo agroturystyczne. Wyjazd pomógł mi w opanowaniu języka angielskiego, a także pod względem naukowym.*

W podsumowaniu ankiety ewaluacyjnej, czy w indywidualnym sprawozdaniu z praktyk, nikt nie napisał, że powinny zostać wprowadzone jakiegokolwiek zmiany w rozwiązaniach merytorycznych i organizacyjnych stażu, zatem ogólny poziom stażu można ocenić jako wysoki i spełniający oczekiwania stażystów. Wyniki ankiety ewaluacyjnej wyraźnie pokazują, że podczas zagranicznego stażu zawodowego warto mieć wobec uczniów bardzo wysokie wymagania, aby czuli pełną satysfakcję z nauki i zdobywania doświadczenia zawodowego, co później przekłada się na wysoki poziom ich pewności siebie i umiejętności zawodowych, ale także ich ogólnej zaradności życiowej. Chęć poszerzania przez stażystów horyzontów myślowych i zawodowych, brak obaw np. przed podjęciem pracy poza granicami Polski, czy wreszcie zwykła pewność swoich umiejętności są bardzo ważnymi (jeśli nie najważniejszymi) rezultatami odbycia stażu zawodowego – nie tylko konkretne umiejętności zawodowe czy językowe, poświadczone certyfikatami.